

DE VERWONDERING

30 ©

Beste Michal,

Als ik aankom op het vliegveld van Krakau is het al donker. Het zal me de volgende dagen blijven verwonderen dat de nacht hier vroeg valt, tegen halfvijf is het volslagen duister. Ik logeer hier een hele maand, niet in de mooie renaissancevilla Decius, maar in het gebouw dat in vroeger tijden voor het huispersoneel was bestemd. Niettemin een mooi gerestaureerde kamer waarvan de ramen op het park uitgeven. Wat opvalt, is de stilte. Verder het romantische uitzicht. Overal hoge bomen met hun verkleurde gebladerte, kastanjes, beuken, esdoorns. Het park wordt bewoond door roeken. Je ziet ze overal in de afgevalen bladeren scharrelen en ze halen er donkere ronde vruchten vanderonder. Het lijken noten, maar er staan geen notelaars. Deze omgeving doet dienst als decor voor trouwpartijen. Op een dag ligt er bij mijn thuiskomst een bruid op het grasperkje voor de ingang, haar hoofd in een onnatuurlijke houding achterwaarts naar de camera gedraaid. Haar rug is ontbloot. Na de fotosessie zie ik dat de bruidegom op krukken loopt. Een andere keer spelen vijf jongens (ik schat ze zo'n jaar of tien) urenlang in de afgevalen bladeren, ze gooien ze op een hoop en verstoppen zich erin, ik hoor in mijn kamer hun gejoel.

Jerzy Koch, professor Nederlands en Afrikaans in Poznan en de man die mijn gedichten in het Pools vertaalt, zegt me: wacht maar, als het één dag stevig waait of vriest, zijn al de bladeren in één keer weg. Hij raadt me aan de begraafplaatsen te bezoeken bij schemering, daar branden nu overal gele en rode lantaarntjes en het staat er vol bloemen. Dat is wel een verschil met ons land. Het katholicisme, de devotie van de Polen gaat diep, ze knielen langdurig neer voor het altaar of voor afbeeldingen van de Moeder Gods, ze raken beelden aan met hun handen. Er zijn veel jonge mensen onder de kerkgangers, en van kinderen wordt in de kerk heel wat getolereerd. Zo zie ik een jonge moeder haar kinderen uit de biechtstoel sleuren, waar ze met de gordijnen aan het spelen waren en op den duur met elkaar slaags geraakten. Maar het mag niet baten: de vader wordt bruusk uit zijn gebed losgerukt en hij moet zijn gezag laten gelden.

En je kunt er niet naast kijken: overal zijn er standbeelden van paus Johannes Paulus II, die hier op de universiteit zijn studentenjaren doorbracht. De jonge Duitse vertaalster die de kamer naast mij bewoont, vertelt dat ze al drie jaar in Polen woont en zich er thuisvoelt. Ze vindt de Poolse jongeren wel wat ouderwets, er lijkt geen ruimte

voor een ondergronds, progressief leven. Studenten willen hun studie afmaken, een baan vinden, trouwen en dan een huis kopen (is dat bij ons in deze tijd anders, vraag ik me af). Een kwestie als abortus bijvoorbeeld ligt hier heel moeilijk, zegt ze.

Op het slotfeest van het Conradfestival, waarop ik uitgenodigd ben, praat ik met de adjunct-directeur van het Institut français in Krakau. Behalve over België hebben we het ook over de rijke Poolse literatuur van dit ogenblik. Voorts verneem ik van hem dat Michel Houellebecq, die naast David Grossman eregast op het festival is, en de Polen hetzelfde gelapt heeft als eerder de Belgen: hij is niet komen opdagen.

Ik word getroffen door de realiteit van de globalisering. Er is een tram die van de ene Carrefour naar de andere rijdt. De Fransen lijken het hier goed voor mekaar te krijgen, ook Auchan is hier vertegenwoordigd en in de voorstad zijn er vestigingen van Citroën en Peugeot. En zie ik daar niet Juliette Binoche op reuzenpanelen reclame maken voor het Crédit Agricole?

Vandaag ben ik in de helft van mijn verblijf, het is zondag en ijsig koud. Er is geen beweging in het park, als ik op de bus wacht, zie ik alleen af en toe iemand een winkel binnenstappen waar op 'Alkohole' staat - die winkels zijn elke dag open. Eergisteren, op de tram naar Nowa Huta (de arbeiderswijk die begin jaren 1950 aan Krakau werd 'toegevoegd'), zag ik een jongeman met moeite naar de uitgang strompelen. Hij stapte af, viel ter plaatse neer en bleef in foetushouding liggen. De passagiers kwamen zwijgend aan het raam kijken. De conducteur wachtte even en reed dan verder.

Omdat ik beter werk als ik elke dag ook een ommetje maak, besluit ik om het Wyspianski-museum te bezoeken. Er is in deze stad zoveel te zien dat ik elke dag van de maand iets interessants zou kunnen bekijken. Wyspianski is een symbolistische, veelzijdige kunstenaar die in Krakau woonde en werkte. Hij maakte tekeningen en pastels, ontwierp decors voor theaterstukken die hij zelf schreef, hij ontwierp meubelen en interieurs, en zelfs waagde hij zich aan gedichten. Zijn thema's zijn de Poolse tradities (in zijn tijd maakte Krakau deel uit van het Oostenrijks-Hongaarse rijk), vrijheid en de romantiek. In het museum vind ik een link tussen deze kunstenaar en de beroemde Gentenaar Maeterlinck. Wyspianski ontwierp namelijk in 1899 een affiche voor de voorstelling van Maeterlincks toneelstuk *Interieur*. Ik neem me voor om het te lezen.

Mijn vallen de tekeningen op die hij van

zijn gezin maakte: zijn dochttertje Helenka, nadat ze ontwaakt is, haar haren in de war, haar ogen in het niets starend, maar vooral een kleine tekening van twee broertjes aan tafel, boven een bord soep, waarin werkeloos de lepel ligt. Geen van beiden wil eten, ze hebben hun ellebogen op de tafel, ze kijken verveeld, maar ook met iets van angst voor straf in hun blik. Wat een tijdloos tafereel!

Miriam Van hee

Miriam Van hee (1952) is een vaste waarde in het Nederlandstalige poëzielandschap. Ze debuteerde in 1978 met 'Het karige maal'. Voor 'Achter de bergen' kreeg ze in 1998 de Driejaarlijkse Cultuurprijs voor Poëzie van de Vlaamse Gemeenschap. Werk van haar is vertaald in het Pools, het Zweeds, het Litouws, het Frans, het Spaans, het Engels en het Duits.

Poolse jongeren zijn wat ouderwets, er lijkt geen ruimte voor een ondergronds, progressief leven

Miriam Van hee: 'Overal zijn er standbeelden van Paus Johannes Paulus II,